

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

Com millorar la participació estudiantil a la Universitat: estratègies per a l'adquisició de competències participatives i socials.

1. RESUM:

El nou marc de l'Espai Europeu d'Educació Superior posa un especial èmfasi tant en l'adquisició de competències participatives i socials com en la implicació de l'alumnat en la gestió i govern de la universitat. A través de diversos estudis de cas, la recerca que aquí es presenta pretén avaluar la qualitat democràtica i l'impacte en la governança de la universitat de diferents formes de participació estudiantil (institucionals i no institucionals). Com a primer pas, s'ha realitzat un anàlisi comparatiu de les diferents formes i estructures de participació estudiantil de les set universitats públiques catalanes. La comunicació pot ser útil per als gestors universitaris, doncs ofereix algunes eines per fer més eficaç l'adquisició d'aquestes competències.

2. ABSTRACT:

The new framework of the European Higher Education Area places particular emphasis on developing participatory and social competences and involving students in the management and government of the university. Through several case studies, this research aims to evaluate various forms of student participation (institutional and non-institutional), assessing its democratic quality and its impacts on the university governance. As a first step, a comparative analysis of student's participation structures and forms is carried out in the seven public universities of Catalonia. The paper could be useful for university managers, as offers some tools to more effectively acquire these competences.

3. PARAULES CLAU: participació estudiantil, qualitat democràtica, competències

KEYWORDS: student participation, democratic quality, competences

4. ÀREA DE CONEIXEMENT: Ciències Socials i Jurídiques

5. ÀMBIT TEMÀTIC DEL CONGRÉS: Avaluació i qualitat institucional

6. MODALITAT DE PRESENTACIÓ: Comunicació oral

SECRETARIA TÈCNICA
VII CIDUI

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

7. DESENVOLUPAMENT:

Objectius i justificació de la recerca

El nou marc de l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES) emfasitza especialment l'adquisició i desenvolupament, per part de l'alumnat, de certes competències que han de contribuir a millorar tant la seva ocupabilitat com la seva formació com a ciutadans/es. En aquest context, la Universitat esdevé una institució al servei de la societat, doncs no només ha de ser capaç de produir persones amb una bona formació específica i altament empleables sinó que, a més, ha de formar ciutadans/es dotats de les habilitats i aptituds necessàries per exercir la ciutadania activa en una societat democràtica.

Entre les noves competències que l'EEES proposa desenvolupar a les universitats europees hi ha les anomenades competències participatives i socials, que són l'objecte d'estudi de la comunicació que aquí es presenta. L'adquisició d'aquestes competències pot realitzar-se mitjançant metodologies docents que converteixen a l'estudiant en un subjecte actiu en el procés d'ensenyament-aprenentatge. Ara bé, aquest no és l'únic mecanisme que té la Universitat per fomentar el desenvolupament d'aquestes competències entre l'alumnat. Complementàriament, existeixen altres fórmules com el foment de l'associacionisme, el voluntariat o la gestió directa de serveis públics que, fora de l'aula però dins de la Universitat, poden afavorir el desenvolupament de competències participatives i socials. En aquest context, la present comunicació vol centrar-se en aquelles formes de participació estudiantil que tenen a veure amb la implicació dels i les estudiants en la presa de decisions a la universitat i en la seva gestió.

El procés de Bolonya ha situat la participació de l'alumnat a la universitat com un dels eixos més rellevants en la implementació de l'EEES i la considera com un dels criteris que han d'orientar el disseny de les polítiques internes de les universitats europees. Per tant, el procés de construcció de l'EEES destaca no només la dimensió de l'estudiant com a subjecte actiu en el seu procés formatiu, sinó que també es reconeix explícitament el seu paper en la gestió pública de l'educació superior (Conferència Ministerial de Berlín, 2003). La idea de la participació de l'alumnat en la implementació de l'EEES com a garant de la qualitat del procés és una constant en els documents produïts per la Unió Europea en el marc de l'EEES. Però, a més, la participació a la universitat també és concebuda com un procés de capacitació dels estudiants per exercir en el futur una ciutadania activa (Cimera de Londres, 2007).

SECRETARIA TÈCNICA
VII CIDUI

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

Així, en el marc de l'EEES la universitat és entesa com un espai que hauria de tenir un paper clau en el desenvolupament d'una cultura democràtica, fomentant la participació estudiantil en la vida universitària i preparant a l'alumnat per a la seva futura participació en la vida política i social com a ciutadans (Martín, 2007; Michavila i Parejo, 2008). Des d'aquesta perspectiva, doncs, les competències participatives i socials són concebudes no només com un mitjà per millorar els resultats substantius de l'aprenentatge sinó també com una finalitat en si mateixa, és a dir, com un aprenentatge propi de procediments, actituds i valors.

A nivell espanyol cal destacar que la modificació de la llei Orgànica d'Universitats l'any 2007 (LOMLOU), l'aprovació de l'Estatut de l'Estudiant Universitari l'any 2010 i la constitució del Consejo del Estudiante Universitario l'any 2011 signifiquen un canvi important en el marc regulador de la participació estudiantil. A Catalunya el nou marc regulador es concreta amb la creació del Consell de l'Estudiantat de les Universitats Catalanes (CEUCAT) i amb l'impuls de diferents mecanismes de participació estudiantil a les universitats catalanes, tal i com succeeix, amb menor o major mesura, a la resta d'universitats espanyoles. Sens dubte, el nou escenari representa un avenç important no només en el reconeixement d'un conjunt de drets i deures per a tots els estudiants sinó també en la consideració de l'estudiant com a subjecte actiu tant en el procés d'aprenentatge com en la governança de les universitats. Caldrà veure, però, la capacitat d'aquests nous instruments per transformar la realitat de la participació estudiantil a l'estat espanyol i, més concretament, el grau d'acceptació i les formes d'implementació del nou marc regulador tant per part dels responsables polítics de les comunitats autònomes com per part dels principals actors de la política universitària: gestors universitaris, professorat i alumnat.

En aquest sentit, diverses investigacions observen com aquesta voluntat institucional d'augmentar la implicació de l'alumnat universitari en la gestió de la universitat i de promoure'n la seva participació activa topa frontalment amb una realitat que no sembla que vagi en la mateixa direcció, especialment pel que fa a l'escassa participació dels estudiants en l'àmbit de la universitat (González et al., 2007; Soler et al. 2009; Urraca, 2005; Martín, 2008; Martín y Lorente, 2008). És en aquest context que resulta especialment rellevant explorar noves fórmules que permetin millorar la participació estudiantil amb la finalitat de fer més eficaç i més efectiva l'adquisició de les esmentades competències participatives i socials.

En la present comunicació s'exposen els primers resultats d'un projecte de recerca dut a terme per l'Institut de Govern i Polítiques Públiques (IGOP) de la Universitat Autònoma de Barcelona que té per objectiu avaluar la qualitat democràtica i la capacitat d'impacte de les diferents

SECRETARIA TÈCNICA
VII CIDUI

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

formes de participació estudiantil (institucionals i no institucionals) a les universitats públiques catalanes. L'enfocament aplicat de la recerca, d'altra banda, pretén aportar nous elements a la preocupació política per la participació dels estudiants a la universitat amb la finalitat de donar instruments concrets als gestors/es universitaris per al foment d'una participació estudiantil de qualitat a les seves universitats.

Descripció del treball i metodologia

La recerca que presentem se centra en l'anàlisi de les diferents estructures de participació de l'alumnat que hi ha a les set universitats públiques catalanes. Si bé, en investigacions anteriors (González et al., 2007) es partia de la posició dels joves universitaris per analitzar el seu grau de participació política. En aquest sentit, els estudis precedents sobre participació estudiantil ens indiquen que els factors explicatius de la baixa participació dels estudiants són el desconeixement, la percepció de poca utilitat, així com la poca disposició a la participació política en general. No obstant això, no hi ha estudis sobre el funcionament dels espais de participació, la seva qualitat democràtica o la seva capacitat d'impacte, ni a nivell d'universitat ni a nivell comparatiu.

Un dels elements innovadors de la nostra recerca, per tant, és que pretén abordar la participació dels universitaris a partir de l'anàlisi de diverses formes de participació. L'objecte d'estudi, doncs, no són els subjectes participatius (els i les estudiants) sinó els diferents espais, òrgans, processos i mecanismes establerts per a la participació estudiantil.

La investigació que presentem es focalitza, en termes generals, en dos tipus d'estructures. En primer lloc, s'analitzen les formes de participació de caràcter institucional (habitualment, tot i que no sempre, dissenyades per la institució universitària amb un caràcter *top-down*) que tenen la finalitat de crear mecanismes perquè l'alumnat participi, directament o a través dels seus representants democràticament elegits, en els processos de gestió i presa de decisions de l'anomenada governança universitària. Ens referim, per tant a totes aquelles formes de participació que són reconegudes i/o fomentades per la institució universitària: consells d'estudiants a diferents nivells, representació estudiantil en òrgans de govern, etc. En segon lloc, s'analitzen també les formes de participació no-institucionals, basades en l'auto-organització estudiantil i que tenen un caràcter *bottom-up*: assemblees i altres formes autogestionades de participació estudiantil. Ens referim, en aquest cas, a aquells espais participatius que han sorgit a

SECRETARIA TÈCNICA
VII CIDUI

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

iniciativa de l'alumnat i persegueixen influir, a través de la participació de l'alumnat, en qüestions relacionades amb l'organització, el funcionament i la gestió de la universitat.

Partim de la constatació que les diferents universitats públiques catalanes s'han dotat d'estructures i formes de participació estudiantil ben diverses (amb diferents pautes de funcionament, amb diferents formes d'organització, amb diferents perfils de participants, amb diferents relacions entre actors i amb diferents impactes). Sota aquest supòsit, la nostra recerca pretén donar resposta a les tres grans preguntes que es detallen a continuació:

- Quines són les diferents formes i estructures de participació estudiantil (top-down i bottom-up) que podem identificar en el sistema universitari públic de Catalunya?
- Quina és la qualitat democràtica d'aquestes diferents formes de participació de la comunitat estudiantil?
- Quins impactes estan produint aquestes diferents formes de participació de la comunitat estudiantil?

L'anàlisi de les diferents formes de participació de l'alumnat en el govern i la gestió de la universitat s'orienta a la realització d'un diagnòstic dels diferents models de participació existents a les universitats públiques catalanes, tot identificant les fortaleses i les debilitats de cadascun dels models. A través de diversos estudis de cas, la recerca vol focalitzar la seva atenció en la qualitat democràtica i els impactes de les diferents formes de participació analitzades. L'objectiu final és, a partir d'una anàlisi comparada de casos, avaluar i detectar quines característiques o quins models aprofundeixen en la qualitat democràtica i fomenten una major participació entre els estudiants.

Degut a la complexitat dels aspectes a analitzar (la qualitat democràtica i l'impacte en la governança) en el treball de camp utilitzem diverses tècniques d'investigació: l'anàlisi documental, l'entrevista semi-estructurada, el qüestionari i l'observació participant. La triangulació de la informació obtinguda mitjançant cada tècnica ens permetrà obtenir informació per tal d'avaluar els espais de participació/representació.

SECRETARIA TÈCNICA
VII CIDUI

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

En el moment d'escriure aquesta ponència, però, s'està desenvolupant el treball de camp dels 18 estudis de cas seleccionats (6 Consells d'Estudiants d'Universitat i 12 estudis integrals a nivell de facultat). Els resultats que exposarem tot seguit, per tant, tenen un caràcter preliminar i responen a un primer anàlisi exploratori de les diferents formes de participació estudiantil a les 7 universitats públiques catalanes. És a dir, són resultats que bàsicament donen resposta a la primera de les preguntes d'investigació que ens fem. Aquesta primera part de la recerca l'hem desenvolupada a partir de l'anàlisi documental i la realització d'entrevistes exploratòries a acadèmics especialistes en la matèria, vicerectors d'estudiantat de totes les universitats públiques i representants estudiantils.

Resultats i conclusions

En base a aquesta primera anàlisi exploratòria de la participació estudiantil a les universitats públiques catalanes hem pogut constatar l'existència de diverses formes de foment de la participació estudiantil amb la finalitat de desenvolupar les competències participatives i socials: metodologies docents actives, participació electoral, participació dels estudiants en els òrgans de govern, creació d'òrgans específics de participació estudiantil, processos participatius, espais de participació auto-organitzats, associacionisme, voluntariat, implicació de l'alumnat en la gestió de serveis, etc. El nostre estudi, però, s'ha volgut centrar en aquells espais de participació (institucionals o no-institucionals) que pretenen incidir en la gestió i la presa de decisions a la universitat pública.

Tal i com es mostra a la taula 1, podem identificar diferents espais d'aquesta naturalesa segons el nivell de govern universitari en el qual ens centrem, tot incrementant la diversitat de formes de participació a mesura que es baixa de nivell i s'incrementa la proximitat a l'estudiant.

Certament, bona part dels espais participatius que podem identificar als diferents nivells de govern universitari (taula 1) són una conseqüència directa del nou marc regulador establert amb el desenvolupament de la LOMLOU. Així, la creació del Consejo Nacional del Estudiante Universitario, la creació del CEUCAT i l'aprovació del Estatut de l'Estudiant Universitari (que en moltes universitats s'ha traduït en la creació de consells d'estudiants universitaris i altres formes de foment de la participació estudiantil), signifiquen un canvi en com es concep la participació estudiantil i, sobretot, en la capacitat d'influència de l'estudiant sobre la política universitària. No obstant això, sembla ser que la majoria dels estudiants no són conscients de l'existència i la potencialitat d'aquests nous mecanismes.

SECRETARIA TÈCNICA
VII CIDUI

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

Taula 1. Espais de participació universitària (esquema general; variacions segons universitats)

Nivell	Espais institucionals	Espais no-institucionals
UE		* European Students Union
Estat	* Consell d'Estudiants Universitaris de l'Estat	* Coordinadores d'estudiants (ex. CREUP) * Espais de coordinació puntuals (ex. Bolonya)
Generalitat	* Consell de l'Estudiantat de les Universitats Catalanes (CEUCAT)	* Associacions d'estudiants (ex. SEPC) * Espais de coordinació entre universitats (ex. PUDUP)
Universitat	* Consell de Govern – Comissions del Consell de Govern* Claustre * Consell d'Estudiants	* Asociaciones interuniversitarias (ej. EAP) * Coordinadora d'assemblees de Facultat (ex. CAF) * Associacions d'universitat
Facultat	* Junta de Facultat – Mesa Junta de Facultat	* Asamble de facultad * Associacions de facultat (ex. PEF)
Grau	* Consell d'estudis * Junta de delegats de classe	* Asamble de Grau

Elaboració propia

Aquests nous mecanismes participatius, tanmateix, no han substituït les velles formes de participació estudiantil, sinó que en la majoria de casos s'han convertit en un complement. En conseqüència, tot i el potencial innovador que es deriva del nou marc regulador de la participació estudiantil, trobem que actualment conviuen a les universitats públiques catalanes tres grans espais participatius l'objectiu dels quals és incidir (en major o menor mesura) en la gestió i la presa de decisions a la universitat. Són els següents:

- Espais institucionals de representació estudiantil, a través dels quals una representació de l'alumnat forma part (conjuntament amb el professorat i el PAS) dels diferents òrgans de govern de la universitat (Claustre, Consell de Govern, Junta de Facultat, Consells d'Estudis, etc.). Aquesta forma de participació estudiantil, que respon a una lògica representativa, és la forma a través de la qual tradicionalment s'ha pretès incorporar a l'alumnat en la gestió de la universitat.
- Espais institucionals de participació estudiantil (Consells d'Estudiants). En aquests espais únicament hi participen els estudiants (habitualment mitjançant representants) i pretenen esdevenir un canal de deliberació, interlocució i/o consulta entre la comunitat estudiantil i el govern de la universitat.

SECRETARIA TÈCNICA
VII CIDUI

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

- Espais de participació no-institucionals (Assemblees). Es tracta d'espais d'auto-organització estudiantil que, tot i no tenir el reconeixement formal de la institució universitària, els estudiants utilitzen amb lògiques de diferent naturalesa (proposta, resistència, dissidència...) amb voluntat d'incidir en la presa de decisions a la universitat.

Podem argumentar, d'altra banda, que cadascuna d'aquestes tipologies d'espais participatius s'assimila a una determinada forma d'entendre la democràcia en general i la participació estudiantil en particular. Prenent de referència la proposta de Viejo et al. (2009) sobre models de democràcia derivats de diferents tradicions de pensament, podem entendre que els espais institucionals de representació estudiantil responen a una lògica de democràcia representativa, els espais institucionals de participació estudiantil s'assimilen a un model de democràcia participativa o deliberativa, mentre que els espais de participació no-institucionals tendeixen a inspirar-se en el model de democràcia radical. Així, els diferents espais participatius s'inspiren en diferents enfocaments teòrico-normatius i, en conseqüència, persegueixen diferents objectius i funcions derivats d'una diferent concepció de la democràcia. Per tant, sembla lògic pensar que l'avaluació de la qualitat democràtica i dels impactes d'aquests espais també s'hauria de regir per criteris diferents en funció de quins siguin els valors i els trets característics del model de democràcia al qual s'aspiri en cada cas.

A continuació, aprofundirem una mica més en l'anàlisi de cadascuna d'aquestes tipologies participatives i els paràmetres que, al nostre entendre, poden ser d'utilitat per a la seva avaluació.

La participació en els òrgans de govern.

La representació estudiantil en els òrgans de govern universitari és el principal canal de foment de la participació impulsat per les universitats. Es tracta d'espais bastos en un model de participació per representació amb molt poca retroalimentació entre representats i representants, fet que implica que, al final, són pocs estudiants els que acaben adquirint competències participatives i socials mitjançant aquests canals.

Tal i com es mostra a la taula 2, hi ha una gran homogeneïtat entre universitats pel que fa a la participació per representació en els principals òrgans de govern de la universitat. En canvi trobem més diversitat pel que fa als espais participatius de major proximitat (Consells d'Estudis, Junes de delegats, etc.). D'altra banda, sembla ser que els espais de major proximitat, com per exemple els Consells d'Estudis (per titulació), són els espais que desperten un major interès dels estudiants i a través dels quals aquests poden assolir un major grau d'impacte sobre la presa de

SECRETARIA TÈCNICA
VII CIDUI

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

decisions (per exemple amb l'elecció d'assignatures optatives que ofereix una titulació). En alguns casos molt concrets, a més, en els Consells d'Estudis la representació és paritària entre alumnat i professorat.

Taula 2. Representació estudiantil en òrgans de govern

Òrgan	Representació	Elecció
Consell Social	1/15 (7%)	Consell de Govern
Claustre	23% - 30%	Directa
Consell de Govern	5-8/53-56 (9%-14%) Comissions delegades	Claustre
Juntes de Facultat	Varietat (25%-30%)	Directa
Juntes Permanents	Varietat Comissions delegades	Junta de Facultat
Altres	Consell d'Estudis (UB, UdG, UdL) Consell Departament (UdL, URV)	Varietat Directa (UdL)

Elaboració propia

Es tracta d'una tipologia de participació estudiantil que beu dels principis de la democràcia liberal-representativa i, en conseqüència, hauria de posar l'accent de la seva qualitat en elements com:

- la representació: alta participació electoral, pluralitat d'opcions entre els candidats electes, baix absentisme en les sessions, igualtat entre electors, semblança entre representants i representats.
- l'acompliment: capacitat per prendre decisions, sensibilitat a les demandes dels estudiants.
- el control: possibilitat d'interpel·lar el govern, transparència
- el rendiment institucional: qualitat del servei, bona valoració de la institució per part dels estudiants, confiança en el sistema.

Els diferents estudis de cas que es realitzaran en la següent fase d'aquesta recerca ens permetran aprofundir en molts d'aquests elements. D'entrada, però, constatem que tot i tractar-se d'espais de lògica representativa no acaben d'assolir bons resultats pel que fa a alguns d'aquests indicadors. Així, per exemple, un dels indicadors més significatius en el que els resultats són preocupants és el de participació electoral entre els estudiants que, amb caràcter general, no acostuma a superar el 15% (taula 3).

SECRETARIA TÈCNICA
VII CIDUI

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

Taula 3. Participació estudiantil en els diferents processos electorals

	Claustre	Rector/a	Junta de Facultat o d'Escola	Consell de departament / Consell d'Estudis
UAB	10,76	8,2	s.d.	-
UB	5,74	s.d.	7,45	15,4
UdG	2,17	13,87	s.d.	-
UdL	9,74	17,77	9,89	6,39
UPC	s.d.	s.d.	s.d.	-
UPF	23,1	14,3	(1)	(1)
URV	s.d.	s.d.	s.d.	-

Elaboració propia

(1) En la majoria de casos no hi ha eleccions perquè el nombre de candidats/es era igual o inferior que el nombre de places a cobrir.

En termes generals, i basant-nos tant en dades quantitatives com en les percepcions de les diferents persones entrevistades, podem afirmar que les formes tradicionals de participació per representació no acaben de funcionar satisfactòriament: hi ha poca participació en les eleccions, hi ha un alt absentisme dels representants elegits, els formats de les sessions no faciliten la participació dels estudiants i la seva capacitat d'impacte és molt baixa.

Espais institucionals de participació estudiantil

Es tracta d'una tipologia d'espais que responen a una lògica de democràcia participativa-deliberativa i, en conseqüència, haurien de posar l'accent de la seva qualitat en elements com (Parés, 2009):

- La coordinació de l'espai: establir relació i coordinació amb altres espais de representació/participació dels estudiants, establir un lideratge plural i compartit, integrar-se en la resta d'espais de decisió de la universitat i disposar d'una dotació de recursos suficients.
- Els participants: cercant a màxima quantitat, però també la màxima diversitat i garantint un feed-back entre representants i representats.
- Els temes sotmesos a debat: essent millor que aquests provenguin de les demandes de l'alumnat, siguin rellevants, i siguin temes sobre els quals la universitat hi pugui actuar.
- El mètode participatiu-deliberatiu: que ha de permetre incidir en la presa de decisions, ha de permetre la realització de propostes, s'ha de basar en una informació plural i de qualitat i ha d'utilitzar tècniques de debat que garanteixin una deliberació de qualitat.

SECRETARIA TÈCNICA
VII CIDUI

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

Més enllà de com els diferents espais compleixen en major o menor mesura cadascun d'aquests criteris, cosa que veurem amb els estudis de cas, el cert és que les noves formes de participació (espais institucionals específics per a la participació estudiantil com els Consells d'Estudiants) poden aportar algunes millores a les velles formes institucionals de participació estudiantil: es tracta d'òrgans reconeguts com a espai d'interlocució, sembla ser que poden tenir una major capacitat d'impacte, generalment són espais autogestionats, poden incidir en la política universitària més enllà de la mateixa Universitat, entre d'altres.

L'Estatut de l'Estudiant Universitari estableix que les Universitats han de desenvolupar mecanismes que facin que l'estudiant, com a subjecte actiu, participi en la governança de la universitat. Tanmateix, l'Estatut no indica quines són les fórmules que ha d'adoptar cada universitat, sinó que els dóna autonomia per definir el seu propi model. En aquest sentit, totes les universitats catalanes han optat per dotar-se d'un Consell d'Estudiants general. De fet, aquest és un òrgan que ja existia en algunes de les universitats, per a les quals el nou marc regulador no ha significat un canvi tant significatiu. Tot i això, els elements que caracteritzen els Consells d'Estudiants (qui l'integra, com es regula i com funciona) són particulars de cadascuna de les universitats (taula 4).

Constatem, per tant, que la varietat de formes de participació estudiantil és molt més gran entre els espais institucionals específics, com els Consells d'Estudiants, que entre els espais de representació en òrgans de govern. A més, aquesta varietat també incrementa a mesura que augmenta la proximitat de l'espai a l'estudiant. En aquest sentit, l'estudi de 12 casos a nivell de facultat ens permetrà aprofundir molt més en l'anàlisi d'aquesta varietat.

SECRETARIA TÈCNICA
VII CIDUI

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

Taula 4. La participació dels estudiants en el CE

	Reglaments	Informació qualitativa
UAB(1)	El plenari del CEUAB està format per estudiants representants de cada centre, membres del claustre i/o de les juntes de facultat/centre, entre dos i cinc de cada facultat/centre proporcionalment al cens d'estudiants. Els estudiants membres del Plenari del CEUAB són escollits pels òrgans de representació d'estudiants de cada centre. El CEUAB s'estructura en plenari i comissió permanent (el plenari pot crear més comissions).	Actualment està en procés de creació. Hi ha hagut un procés participatiu per determinar les bases de la seva creació.
UB	Format pels estudiants representants en el Claustre de la UB (90). El Consell de l'Alumnat s'estructura en la comissió permanent, comissió d'assumpte econòmic i comissió de dinamització de l'alumnat.	El seu bon funcionament depèn de les persones que l'integren. Actualment està inoperatiu: des que hi ha hagut el relleu en la secretaria, no es convoquen reunions, no es posiciona davant de qüestions rellevants, etc. En termes generals, el CE mai no ha tingut la voluntat de fer totes les coses que pot fer. El CE no té bona relació amb les assemblees.
UdG	El Consell d'Estudiants està format pels estudiants claustrals i és assistit pel Comissionat de la Universitat de Girona per assumptes dels estudiants, que és nomenat pel rector/a, havent escoltat el Consell d'Estudiants.	Es tracta d'un CE molt actiu que funciona des de fa temps. Té una important dotació de recursos humans (14 becaris/es), logístics (espais, web,...) i pressupost propi. Molts dels membres del CE són del SEPC, que a la vegada participen activament en les assemblees d'estudiants.
UdL	L'Assemblea de Representants (òrgan màxim de representació i govern de l'alumnat de la UdL) està formada per tot l'alumnat claustral i pels representants de cada un dels centres, escollits en el sí del Consell de l'Estudiantat de cada centre. Compta també amb dos membres amb veu però sense vot de cada un dels centres adscrits a la UdL. S'estructura en una comissió permanent, un equip de govern i un consell de govern. 12 dels seus membres formen part del Consell de Govern de la UdL.	Actualment té 3 coordinadors: exterior / interior / economia i qualitat. Els 3 coordinadors són els principals interlocutors de la Vicerectoria d'Estudiants. Els reglaments dels Consells de l'Estudiantat de cada centre no són aprovats pel Consell de Govern de la UdL.
UPC	Està format per tots els representants de l'alumnat al claustre, i per dos representants de la delegació d'estudiants de cada centre docent (escollits democràticament pels seus companys/es de delegació). S'estructura en el plenari, la comissió permanent, la mesa permanent, la comissió d'assumptes econòmics, i la comissió de delegacions d'estudiants.	La participació en el plenari és relativament baixa. La participació augmenta en les reunions/assemblees que se celebren a cada centre. El CE ha tingut bastant impacte en les normatives que afectaven a l'alumnat.

¹ Informació extreta de la Proposta de Reglament del Consell d'Estudiants de la UAB

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

	Reglaments	Informació qualitativa
UPF	Està format pels estudiants claustrals, 3 estudiants membres de cada junta de centre/estudi, 2 estudiants membres de cada consell de departament, 1 delegat/da de curs per curs i estudi, un membre de cada una de les associacions d'estudiants, un membre de cada un des grups estables d'estudiants de la UPF. S'estructura en l'assemblea general, la comissió permanent, i les comissions i delegacions que estableixi l'assemblea general.	El CE no funciona i no és un interlocutor clar per la universitat. S'han dut a terme diverses iniciatives per impulsar-lo, però fins ara no han funcionat. Actualment estan intentant implementar la nova normativa, que estableix una participació més assembleària i que un determinat número de participants tinguin un càrrec (claustral, delegat de curs,...).
URV	Està format pels estudiants representants del claustre, dos representants de la junta de facultat d' empresarials, dret, lletres, medicina i ciències de la salut, ciències de l'educació i psicologia, i ETSE, i un membre de la resta de Juntes de centre dels centres restants; poden assistir amb veu però sense vot, un o dos representants de cada associació inscrita en el Registre d'Associacions. Els òrgans de govern són el plenari, la comissió permanent i el/la president/a.	Hi ha un sistema de co-presidència, que permet l'equilibri de veus, plantejament, maneres de treballar, etc. de diferents col·lectius d'estudiants.

Elaboració pròpia

Espais no-institucionals de participació

Pel que fa a les formes de participació no-institucional, observem com també hi ha diferències significatives entre universitats i facultats. En general, aquests sistemes organitzatius són percebuts per part dels vicerectors com espais problemàtics i conflictius pels mètodes de pressió utilitzats i per la complicada interlocució. En alguns casos també es posa en dubte la qualitat democràtica del seu funcionament i la seva legitimitat com a òrgan per canalitzar demandes i , en tant que no està establert institucionalment (com a espai, el funcionament, els participants, etc.). La percepció és que la seva capacitat d'impacte en les decisions de la institució és molt baixa. En canvi, des del punt de vista dels participants, aquests espais permeten tramitar les diferents qüestions de manera més àgil i directa (i amb més capacitat d'impacte) que no els espais més formals. No obstant això, en alguns casos hi ha una hibridació entre els espais no-institucionals i els canals de representació més institucionals.

Per últim, destacar que en alguns centres el perfil d'estudiants que participa en els espais institucionals de participació és molt diferent al perfil d'estudiants que participa en els espais no-institucionals, i fins i tot hi ha conflictivitat ells. En altres casos, en canvi, els mateixos estudiants que participen en els espais institucionals participen en els no-institucionals.

SECRETARIA TÈCNICA
VII CIDUI

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

Síntesi i recerca en curs

El nou marc regulador de la participació estudiantil a l'Estat espanyol ha provocat un increment i una diversificació del repertori de formes de participació estudiantil. Tot i que el nou escenari obre noves oportunitats a la participació estudiantil, constatem que a) encara hi ha una gran majoria d'estudiants que no participa en cap d'aquestes formes de participació universitària, b) es mantenen les velles formes de participació per representació en òrgans de govern sense millorar-ne el seu funcionament, c) les noves formes participatives són també representatives i estan topant amb algunes dificultats, si bé és cert que podem identificar algunes "bones pràctiques" innovadores i interessants i d) amb alguna excepció, hi ha un mal encaix entre les formes de participació institucionals i les no-institucionals. Per tot això, creiem que cal repensar i millorar aquests mecanismes si realment es vol que acabin incidint en el desenvolupament de competències participatives i socials per part de l'alumnat.

En aquest sentit, l'estudi dels 18 casos seleccionats en aquesta recerca ens permetrà analitzar en profunditat, a partir d'un llistat d'indicadors, la qualitat democràtica dels diferents espais de participació i l'impacte que tenen cada un d'ells en la governança de la universitat; fet que ens serà d'utilitat per proposar una sèrie de recomenacions per a la seva millora. A partir d'aquesta anàlisi, a més, s'identificaran les fortaleeses i les debilitats de cada un dels espais participatius, amb la voluntat d'extreure'n bones pràctiques aplicables a altres entorns universitaris.

SECRETARIA TÈCNICA
VII CIDUI

LA UNIVERSITAT: UNA INSTITUCIÓ DE LA SOCIETAT

8. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Bisquerra, R. (2004) Competencias emocionales y educación emocional IV Jornadas Técnicas de Orientación Profesional. Zaragoza: Consejo Aragonés de Formación Profesional.

Gonzàlez i Balletbó, I. (coord.) (2007): Participació, política i joves. Una aproximación a les pràctiques polítiques, la participació social i l'afecció política de la joventut catalana. Col·lecció Estudis, n° 22, Observatori Català de la Joventut, Generalitat de Catalunya.

Hernández Pina, F y otros (2005). Aprendizaje, competencias y rendimiento en Educación Superior. Madrid: La Muralla.

Martín Cortés, I. (2008): “La participación política de los estudiantes universitarios dentro y fuera de la Universidad”, Panorama Social, 6, pp.119-132

Martín Cortés, I. y Lorente Fontaneda, J. (2011): La participación política de los estudiantes universitarios. Universidad Internacional Menéndez Pelayo. Escuela de Participación Estudiantil.

Michavila, F. y Parejo, J.L. (2008): “Políticas de participación estudiantil en el Proceso de Bolonia”, en Revista de Educación, número extraordinario 2008, pp. 85-118.

Parés, M. (2009): Participación y Calidad democrática. Evaluando las nuevas formas de democracia participativa. Barcelona: editorial Ariel.

Urraca Casal, J.L. (2005): Informe de Participación sobre la Representación Estudiantil. Universidad de Cantabria.

SECRETARIA TÈCNICA
VII CIDUI